

WRZESIEŃ 2021

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

WRZESIEŃ 2021

BUŁGARIA ZAINTERESOWANA „CHIŃSKIM MODELEM”?

W liście skierowanym do uczestników międzynarodowej konferencji z okazji setnej rocznicy powstania Komunistycznej Partii Chin, szef bułgarskiego resortu sprawiedliwości Janaki Stoilow napisał: „jestem przekonany, że doświadczenie Chin i ich polityczne przywództwo w planowaniu strategicznym a także spójność przeprowadzanych reform jest bardzo przydatnym [modelem] dla Bułgarii i zasługuje na poważną uwagę”.

I. STOSUNKI BILATERALNE

3 września: serbska minister ochrony środowiska chwali Zijin Mining.

Działania Zijin Mining w kombinacie górniczo-hutniczym w Bor, po zainstalowaniu systemu odsiarczania gazu resztkowego, miały przyczynić się do znacznej poprawy jakości powietrza w mieście. Zdaniem burmistrz miasta Aleksandara Milikića dzięki inwestycji, budżet samorządu lokalnego podwoił się w porównaniu z 2018 rokiem a ponadto chińska inwestycja ma pomóc miastu przyspieszyć budowę „ekologicznie cywilizowanego miasta”. Serbska minister ochrony środowiska Irina Vujović podkreśliła natomiast, iż problem zanieczyszczenia powietrza w mieście istniał od dziesięcioleci, niemniej dzięki interwencji Zijin Mining i współpracy firmy z ministerstwem ochrony środowiska, sytuacja uległa znacznej poprawie. Liu Kai, radca ambasady ChRL w Belgradzie mówił o wspólnej filozofii chińsko-serbskiej, wyznającej zasadę, iż „ochrona środowiska to również ochrona produktywności”. Od momentu przejęcia kopalni miedzi w Bor przez chińskiego udziałowca, na miejscu zainwestowano 142 mln USD w poprawę lokalnego środowiska i warunków ekologicznych, co ma stanowić dwukrotność kwoty uzgodnionej w umowie o współpracy strategicznej.

4 września: podjęto kolejną transzę szczepionek Sinopharm w Belgradzie.

Tradycją jest, iż transport chińskich szczepionek wiąże się z oficjalną ceremonią odebrania przesyłki na lotnisku Nikola Tesli w Belgradzie. Tym razem przedstawicielem strony serbskiej został Zlatibor Loncar, szef resortu zdrowia. Stronę chińską reprezentowała niezmiennie ambasador Chen Bo.

9 września: rozpoczęto budowę fabryki Sinopharm w Belgradzie. W ceremonii wmurowania kamienia węgielnego uczestniczył prezydent Serbii Aleksandar Vučić, serbski minister zdrowia Zlatibor Loncar, Ambasador ChRL w Serbii Chen Bo, burmistrz Belgradu Zoran Radojicic, dyrektor generalny firmy Mubadala (Zjednoczone Emiraty Arabskie) Khaldoon Al. Mubarak oraz Peng Xiao, dyrektor generalny emirackiej firmy technologicznej Group42. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Vucicia, inwestycja została oszacowana na 30 mln EUR a pierwszy etap jej budowy ma zostać zakończony w marcu 2022 roku. Fabryka ma produkować około 30 mln dawek szczepionek w skali roku. Prezydent Serbii zapowiedział również, iż planowane jest powiększenie fabryki do końca 2023 roku.

9 września: władze lokalne Dongguan i Pančevo podpisały protokół ustaleń ws. przyjaźni i współpracy. Podczas wideokonferencji, obie strony zobowiązały się do promowania współpracy i wymiany. W ceremonii uczestniczyli m.in. zastępca burmistrza Pančevo Dragana Kurpresanin oraz zastępca sekretarza Miejskiego Komitetu KPCh i burmistrz Lu Chengyu.

10 września: opublikowano dane dotyczące chińsko-serbskiej współpracy gospodarczej w 2021 roku (styczeń-lipiec). W pierwszych siedmiu miesiącach 2021 roku, całkowity wolumen importu i eksportu Chin i Serbii wyniósł 2,39 mld EUR (+33,2% rdr). Eksport do Chin wyniósł 416 mln EUR (+130,7% rdr), natomiast import osiągnął wartość 1,904 mld EUR (+21,9% rdr). Chiny plasują się obecnie na jedenastym miejscu, jeśli chodzi o rynek eksportowy Serbii, natomiast w kontekście importu, Chiny zajmują drugie miejsce. W porównaniu z ogólnymi danymi handlowymi Serbii w danym okresie, tempo wzrostu handlu między Chinami a Serbią jest o 24,7% wyższe od ogólnego wzrostu handlu Serbii.

16 września: ambasador ChRL w Macedonii Północnej dokonał inspekcji budowy autostrady. Ambasador Zhang Zuo wizytował na placu budowy autostrady Kiczewo-Ochryda (Kicevo-Ohrid Motorway Project), której wykonawcą jest China Power Construction Corporation. Wizyta miała na celu ocenę postępów projektu a także implementacji profilaktyki epidemicznej na placu budowy.

22 września: Urząd Długu Publicznego Serbii: zadłużenie wobec Chin wynosi 1,2 mld EUR. Według oficjalnych danych przedstawionych przez Belgrad, Serbia winna jest chińskiemu rządowi około 1,2 mld EUR, natomiast kolejne 2 mld EUR to pożyczki od chińskich banków. Serbskie władze zaciągnęły co najmniej 11 kredytów na budowę dróg, linii kolejowych a także realizację projektów energetycznych. Pożyczki mają średni okres spłaty wynoszący około

20 lat. Największą pożyczką udzieloną przez stronę chińską jest 830,5 mln EUR, przydzielona na modernizację linii kolejowej między Nowym Sadem a przygraniczną miejscowością z Węgrami. Odcinek Belgrad-Stara Pazova to z kolei kolejne 350 mln USD, natomiast kredyty na projekty drogowe: autostrada Preljina-Pozega (374 mln EUR) i Surcin-Obrenovac (208 mln EUR) to łącznie ponad pół miliarda euro. Środowisko dziennikarskie donosi jednak, iż realny dług Serbii wobec Chin sięga 8 mld EUR i może w krótkim czasie wzrosnąć do 15 mld EUR, jeśli weźmiemy pod uwagę wszystkie planowane projekty.

22 września: Guangzhou i Tivat nawiązują siostrzane relacje. W ramach podpisanego protokołu ustaleń, oba miasta będą prowadzić bardziej intensywną współpracę w dziedzinie gospodarki i handlu, nauki i technologii, edukacji, turystyki, kultury, sportu a także zdrowia publicznego. Tym samym Guangzhou jest bliskie realizacji planu „stu miast”, bowiem Tivat jest 95 miastem partnerskim stolicy prowincji Guangdong.

23 września: przewodniczący chorwackiego parlamentu: Most Peljesac symbolem więzi chińsko-chorwackich. Gordan Jandrokovic powiedział, iż wybudowany przez China Road and Bridge Corporation most na zawsze pozostanie symbolem przyjaznych relacji dwustronnych. Jandrokovic wygłosił te uwagi w trakcie spotkania z ustępującym ze stanowiska ambasadorem ChRL Xu Erwen. Budowa mostu rozpoczęła się w 2018 roku a oddany został latem 2021 roku na trzy miesiące przed planowanym terminem. Pierwsze samochody przejadą nową konstrukcją w 2022 roku ze względu na braki infrastrukturalne na lądzie.

23 września: ELTA Hellenic Post zautomatyzowało procesy pocztowe dzięki chińskiej technologii. Krajowe przedsiębiorstwo obsługujące przesyłki pocztowe wdrożyło zautomatyzowany, w pełni zdigitalizowany system Zhejiang Libiao Robot Company. Jest to pierwsza implementacja takiego systemu w Europie. Flota pięćdziesięciu pięciu robotów jest eksploatowana ramię w ramię z pracownikami w sortowni poczty w Kryoneri. Roboty obsługują obecnie 76% wszystkich dostaw w greckiej sortowni.

28 września: odcinek drogowy Smokovac-Kolasin zostanie ukończony do końca listopada 2021 roku. Realizowana przez chińską firmę China Road and Bridge Company inwestycja połączenia kraju na linii północ-południe drogą ekspresową rozpoczęła się 11 maja 2015 roku. Odcinek ten był jednym z najbardziej wymagających, bowiem na długości 40,8 km, droga przebiega przez 16 tuneli i 20 mostów. Dodatkowo odcinek ten posiada trzy węzły komunikacyjne. Całość inwestycji na odcinku Bar-Boljare ma długość 180 km i

została podzielona na pięć etapów. Między innymi z tego względu, opublikowane na koniec czerwca 2021 roku dane dotyczące zadłużenia rządu centralnego Czarnogóry wskazują na wzrost długu z poziomu 3,45 mld EUR (grudzień 2020) na 3,65 mld EUR (czerwiec 2021). Największym wierzycielem rządu Czarnogóry jest EXIM Bank of China (688,1 mln EUR).

29 września: minister transportu ChRL spotkał się z greckim ministrem żeglugi, spraw morskich i polityki wyspiarskiej. W enigmatycznym przekazie chińskojęzycznych mediów czytamy, iż Li Xiaopeng w trakcie wideokonferencji z Giannisem Plakitakisem „wymienił poglądy na temat wspólnych problemów”. Li podkreślił, iż Chiny chcą stale wykorzystywać potencjał współpracy, aby zachować płynność i stabilność globalnego łańcucha dostaw oraz aby te wysiłki „wzniosły stosunki bilateralne na nowy poziom” (zob. kom.).

30 września: minister sprawiedliwości Bułgarii: nasz kraj powinien czerpać z chińskich doświadczeń. W liście skierowanym do uczestników międzynarodowej konferencji z okazji setnej rocznicy powstania Komunistycznej Partii Chin, szef bułgarskiego resortu sprawiedliwości Janaki Stoilow napisał: „jestem przekonany, że doświadczenie Chin i ich polityczne przywództwo w planowaniu strategicznym a także spójność przeprowadzanych reform jest bardzo przydatnym [modelem] dla Bułgarii i zasługuje na poważną uwagę”. Stoilow podkreślił również, iż rola ChRL na arenie międzynarodowej staje się coraz bardziej namacalna i w ciągu ostatnich kilkadziesiąt lat odniosła imponujące sukcesy (zob. kom.). W wydarzeniu wzięli udział m.in. ambasador ChRL w Bułgarii Dong Xiaojun oraz redaktor naczelna bułgarskiej gazety „Świat” w której regularnie pojawiają się artykuły sponsorowane przez chińską ambasadę.

STOSUNKI USA-CHINY-UE NA BAŁKANACH

1 września: Aleksandar Vučić o perspektywach akcesyjnych Serbii do UE z Chinami w tle. Podczas 16. Forum Strategicznego w Bledzie, prezydent Serbii mówił o słabnącym entuzjazmie wobec dołączenia państw Bałkanów Zachodnich do UE. Powyższe miało być powodem, dla którego m.in. Belgrad poszukuje owocnej współpracy z Chinami, Rosją oraz USA (zob. kom.).

2 września: ZTE wdrożyło rozwiązania smart city w Rumunii. Burmistrz Timisoary potwierdził, iż miasto nawiązało współpracę z chińską firmą i ukończyło projekt budowy inteligentnego parkingu w centrum miasta. Dzięki zastosowanej technologii, kierowca może precyzyjnie odszukać miejsce do

zaparkowania samochodu oraz uiścić opłatę „jednym kliknięciem”. Wang Bo, dyrektor ZTE Romania podkreślił, iż „inteligentne parkowanie” jest jednym z kluczowych komponentów tzw. inteligentnych miast. ZTE ma zacieśnić pracę z Timisoarą oraz przyspieszyć współpracę i współtworzenie innych modułów smart city.

24 września: USA wspiera Narodowe Centrum Komunikacji ds. COVID-19 w Serbii. Amerykańskie działania za pomocą USAID (Agencji Stanów Zjednoczonych ds. Rozwoju Międzynarodowego) dotyczyły przygotowania powierzchni biurowej oraz przekazania specjalistycznego sprzętu do Instytutu Zdrowia Publicznego „Batut” w Belgradzie oraz 23 lokalnych i regionalnych instytucji opieki zdrowotnej. Dzięki darowiźnie, serbscy eksperci medyczni będą mogli lepiej koordynować działania związane z pandemią COVID-19. Amerykańskie działania mają za zadanie równoważenie wpływów ChRL w kontekście pandemicznym. Chiny są liderem, jeśli chodzi o ilość sprzedanych i podarowanych szczepionek w Serbii. W tym miesiącu rozpoczęła się również budowa fabryki, gdzie produkowane zostaną szczepionki chińskiego Sinopharm.

29 września: wizyta Ursuli von der Leyen w Belgradzie. Szefowa serbskiego rządu Ana Brnabic uznała, iż wizyta przewodniczącej Komisji Europejskiej odbyła się w ważnym momencie dla regionu. Co ważne podczas wizyty von der Leyen podpisano porozumienie w sprawie budowy „Autostrady Pokoju” łączącą Nisz z Prisztiną. Jednak nie obyło się bez konfrontacyjnej postawy serbskiej premier, która zaznaczyła, iż podpisanie niniejszej umowy na autostradę Serbię i Kosowo świadczy o gotowości Belgradu o rozmowach na temat infrastruktury i edukacji, a Kosowo jest stroną konfrontacyjną i myślącą jedynie o użyciu broni. Według premier Serbii, obie strony przedstawiają zgoła odmienne podejście do procesu rekonyliacji.

30 września: oświadczenie przewodniczącej Komisji Europejskiej ws. modernizacji odcinka korytarza kolejowego Nisz-Brestovac. Ursula von der Leyen podkreśliła, iż modernizacja tejże sekcji Korytarza Kolejowego nr 10 pozwoli na sprawne połączenie Serbii z Austrią i Grecją i ma szansę stać się motorem napędowym dla serbskiej gospodarki i kolejnych inwestycji. Należy wskazać, iż von der Leyen przy tej okazji pośrednio odniosła się do działań ChRL na Bałkanach. Zdaniem europejskiej polityk to Unia Europejska jest gwarantem otrzymania najlepszego stosunku jakości do ceny, poszanowania środowiska, bezpieczeństwa, przejrzystości, należytego zarządzania finansami a także zachowania unijnych standardów.

KOMENTARZ

Komentarz bułgarskiego ministra sprawiedliwości w sprawie adaptacji chińskich rozwiązań jest wypadkową prowadzonej przez Pekin narracji w regionie. Chodzi tu przede wszystkim o działalność chińskich placówek dyplomatycznych a także aktywność ambasadorów w państwach Bałkanów Zachodnich. Działania analogiczne do tych, jakie zostały opisane w poprzednim Monitorze Chiny-Bałkany, prowadzą do propagowania „chińskiego modelu” zarządzania państwem, podkreślając ich efektywność. Poważnymi kwestiami do rozwiązania – przy teoretycznej implementacji „chińskiego modelu” – pozostają natomiast m.in. kwestie swobód obywatelskich a także odejście od demokratycznych standardów zarządzania państwem. Niewątpliwie interesującym jest fakt, że informacja przekazana przez chińskie media dotyczy gratulacji z okazji powstania Komunistycznej Partii Chiny (ta miała miejsce w lipcu) a nie z okazji rocznicy utworzenia Chińskiej Republiki Ludowej co byłoby bardziej naturalne. W tym kontekście najistotniejsze z punktu widzenia ChRL jest pochwalenie modelu a forma i kontekst mają drugoplanowe znaczenie.

Prezydent Serbii Aleksandar Vučić niejednoznacznie określa przyszłość swojego kraju, jeśli chodzi o Unię Europejską. Podczas 16. edycji Bled Strategic Forum w Słowenii, prezydent Vučić w obecności przewodniczącego Rady Europejskiej Charlesa Michela powiedział, iż Serbia coraz mniej entuzjastycznie podchodzi do procesu przystąpienia do UE, ponieważ procedura akcesyjna się przeciąga, a jej obywatele nie zauważają jej postępów. Podkreślił również, iż Serbia „musi dbać o swoich obywateli i podążać własną ścieżką”. Kilka dni później, w wywiadzie dla austriackiej telewizji ORF podkreślił natomiast, że Serbia nadal chce zostać członkiem UE. Dodał również, iż Serbia z tego powodu „nie zamierza popsuć” swoich stosunków z Rosją i Chinami. Zapytany o europejską ścieżkę Serbii odpowiedział, iż „wie, że nie wszystko zależy od Belgradu”.

W tym kontekście należy odnotować wizytę odchodzącej ze stanowiska kanclerz Niemiec Angeli Merkel na Półwyspie Bałkańskim, aby wesprzeć proces rozszerzenia UE o państwa regionu. Merkel wezwała Brukselę do wygrania walki o wpływy w regionie, w którym Rosja i Chiny starają się uzyskać polityczny i gospodarczy *handicap*, mówiąc iż „w strategicznym interesie Unii Europejskiej leży integracja państw bałkańskich z blokiem”, po chwili dodając iż „my

Europejczycy, którzy już jesteśmy członkami Unii Europejskiej, powinniśmy zawsze pamiętać, że istnieje absolutny interes geostrategiczny, abyśmy przyjęli te kraje do Unii Europejskiej i widzimy, że gdy [w procesie akcesyjnym] następuje impas, w regionie rosną wpływy z wielu innych regionów świata”. Kanclerz Merkel wezwała Serbię do podjęcia „dalszych kroków w kierunku ustanowienia rządów prawa, demokracji, pluralizmu społeczeństwa i znalezienia rozwiązania w drodze negocjacji z Kosowem”. Po wizycie w Belgradzie, Merkel udała się do Albanii, gdzie uczestniczyła w spotkaniu wraz z pięcioma innymi przywódcami państw dążących do członkostwa w UE (oprócz wcześniej wspomnianej Serbii są to: Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Macedonia Północna i Kosowo).

Konstruktywnym rozmowom w aspekcie rozszerzenia UE o kolejne państwa nie sprzyjała również pogarszająca się sytuacja na granicy serbsko-kosowskiej. Przejście graniczne we wrześniu 2021 roku zostało zablokowane przez etnicznych Serbów z Kosowa, którzy mieli protestować przeciwko decyzji rządu w Prisztinie dotyczącej usuwania serbskich tablic rejestracyjnych z samochodów wjeżdżających do kraju. Sytuacja zaczęła eskalować w momencie wysłania specjalnej policji z Kosowa, gdzie funkcjonariusze w otoczeniu wozów opancerzonych egzekwowali wprowadzenie przepisu w życie. Reakcję Serbii należy uznać za zdecydowaną, gdyż zmobilizowano wojska wzdłuż spornej granicy i rozlokowano czołgi T-72, wozy opancerzone Lazar 3 oraz wielozadaniowe wozy bojowe BOV M16 Miloš. Należy odnotować również spotkanie wicepremiera i ministra obrony Serbii Nebojšy Stefanovicia z ambasadorem Rosji Aleksandrem Botsan-Kharchenko Stefanoviciem, aby omówić kolejne działania. Rosnące napięcie zmusiło również Stany Zjednoczone do wysłania zastępcy asystenta sekretarza Biura do Spraw Europejskich i Eurazjatyckich Gabriela Escobara do Brukseli na rozmowy prowadzone przez UE między zwaśnionymi stronami. Amerykański dyplomata wsparł tym samym specjalnego przedstawiciela UE ds. dialogu Belgrad-Prisztina – Miroslava Lajčáka. Ostatecznie m.in. dzięki mediacji UE i USA oraz głównych negocjatorów Besnika Bislimiego (Kosowo) oraz Petara Petkovicia (Serbia) doprowadzono do deeskalacji konfliktu. Z inicjatywy UE zostanie utworzona również grupa robocza składająca się ze stron z UE, Belgradu i Prisztiny, aby znaleźć trwałe rozwiązanie konfliktu w oparciu o normy i praktyki UE. Pierwsze spotkanie grupy roboczej zapowiedziano na 21 października 2021 roku.

Pomimo skali popełnionej mobilizacji politycznej i wojskowej, to całe wydarzenie ma charakter raczej symboliczny. Niemniej obecna sytuacja podsycy obustronny antagonizm, który z pewnością wpłynie na decyzje polityczne związane z trudnym procesem rekonyliacji.

Należy odnotować wzrost aktywności chińskiego ministra transportu Li Xiaopenga w regionie Półwyspu Bałkańskiego. Po lipcowych konsultacjach Li z ministrem budownictwa, transportu i infrastruktury Serbii Tomislavem Momiloviciem, spotkanie z greckim ministrem do spraw żeglugi i spraw morskich najprawdopodobniej należy łączyć z chińskimi planami rozwoju żeglugi śródlądowej w regionie Europy Południowej i Wschodniej. W tym kontekście należy podkreślić, iż w rozmowach ze stroną serbską uczestniczył główny inżynier chińskiego ministerstwa transportu i dyrektor biura transportu wodnego Li Tianbi. Opisywany na łamach Ośrodka Spraw Azjatyckich projekt skomunikowania Morza Śródziemnego z Dunajem z perspektywy Chin wymaga największej koordynacji prac właśnie z Grecją i Serbią. W przypadku pozytywnych rozstrzygnięć na poziomie bilateralnym z Atenami i Belgradem, kolejnym wyzwaniem dla chińskiej dyplomacji będą najprawdopodobniej negocjacje z rządem w Skopje.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

